

VID apšauba salīdzināmu datu ticamību – viiss ir relatīvs 2/2/23

Direktore transfertcenu nodaļā, PwC
Latvija
Tatjana Koncevaja

Pārrobežu darījumu transfertcenu vērtēšanā nodokļu maksātāji plaši izmanto pasaulē atzītas analīzes metodes, ar kuru palīdzību tiek pamatota cenu atbilstība tirgus vērtībām. Visprecīzākās metodes izvēle ir atkarīga no darījuma ekonomiskās būtības un ticamas informācijas pieejamības. Nereti tieši ierobežotā piekļuve salīdzināmu datu kopai kļūst par nepārvaramu šķērsli konkrētas metodes piemērošanā. Šajā rakstā – par datu izmantošanas problemātiku, starptautisko praksi un iespējamiem risinājumiem salīdzināmo nekontrolēto cenu metodes (SNCM) izmantošanas gadījumā.

Vietējā prakse

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 677 13. punktam SNCM metodes ietvaros saistītu personu savstarpējā darījumā piemēroto cenu salīdzina:

- ar saistītas personas un ar to nesaistītas personas veikta salīdzināma darījuma cenu vai ar citu nesaistītu personu veikta salīdzināma darījuma cenu; vai
- ja tas ir pietiekami salīdzināmi, ar apkopotu publiski pieejamu informāciju par salīdzināmu nesaistītu personu veiktu darījumu cenām un citiem cenu ietekmējošiem faktoriem salīdzināmos apstākļos.

Analīzi var balstīt gan uz iekšējiem, gan ārējiem salīdzināmiem datiem atkarībā no to pieejamības. Ja uzņēmums veic salīdzināmus darījumus gan ar saistītiem, gan nesaistītiem darījumu partneriem, tad kontrolētajos darījumos piemērotās cenas var pamatot, balstoties uz nekontrolēto darījumu cenām, un tie būs iekšējie salīdzināmie dati.

Turpretī ārējo salīdzināmo datu kategorijā ietilpst cenas, kuras tiek piemērotas citu savstarpēji nesaistītu pušu darījumos vai apkopotas publiski pieejamos informācijas avotos. Transfertcenu pamatošanai uz ārējiem salīdzināmiem datiem balstītu SNCM ir īpaši lietderīgi izmantot gadījumos, kad uzņēmums ir iesaistīts iekšgrupas finansēšanas (aizdevumu un investīciju) transakcijās, nemateriālā īpašuma (licenču) izmantošanas tiesību nodošanas darījumos vai biržā tirgojamo izejvielu (graudu, eļļas, kafijas, dabasgāzes, dārgmetālu, liellopu u.c.) iegādes un realizācijas operācijās. Tieši par tādiem darījumiem ir visvieglāk atrast publiski pieejamu un ticamu informāciju par salīdzināmām cenām, izmantojot centrālo banku publicētos datus par finansēšanas darījumos piemērotajām procentu likmēm vai specializētās datubāzes, kurās var atrast informāciju par dažādu uzņēmumu veiktajiem finansēšanas darījumiem vai darījumiem ar nemateriāliem aktīviem.

Augsta datu ticamības pakāpe ir SNCM galvenā priekšrocība, un daudziem nodokļu maksātājiem šīs metodes izvēle transfertcenu analīzē būtu kļuvusi izšķiroša, ja publiski pieejamie salīdzināmie dati nebūtu ierobežoti un ja Latvijas VID neieņemtu tik stingru nostāju, kas vēl vairāk ierobežo nodokļu maksātāju iespējas iegūt ticamus datus.

Sākotnēji rodas iespaids, ka datu ieguve varētu būt samērā ātra un vienkārša, jo virkne uzņēmumu savās

oficiālajās tīmekļa vietnēs regulāri publicē precīzas preču un pakalpojumu cenu lapas, kur ārējais lietotājs bez īpašām grūtībām var iegūt nepieciešamo informāciju par aktuālām tirgus cenām, salīdzināt tās ar kontrolētajos darījumos piemērotajām cenām un vajadzības gadījumā veikt izmaiņas savā cenu politikā, pielāgojoties tirgus apstākļiem.

Tomēr Latvijā šāda rīcība ir visnotaļ riskanta, jo VID vairākkārt norādījis, ka SNCM ietvaros uzņēmuma cenas jāsalīdzina ar veikto identisko darījumu cenām. VID uzsver, ka uzņēmumu mājaslapās norādītā cenu informācija nav pielīdzināma notikušo darījumu cenām, proti, cenu piedāvājumam piemīt tikai provizoriska darījuma iezīmes, bet tas vēl nav faktiski noslēgtais darījums, kaut arī pilnā mērā salīdzināms ar Latvijas uzņēmuma veikto darījumu. Turklāt kopējo cenu ainu izkropļo arī vēlāk piemērotās atlaides, kas analīzes brīdī nav atspogulotas publiski pieejamajos resursos, padarot datus mazāk ticamus.

Starptautiskā prakse

Dažu Eiropas valstu praksē ir zināmi citi gadījumi, kad nodokļu administrācija labprātīgi paļaujas uz komersanta sniegto informāciju par preču un pakalpojumu cenām ar nosacījumu, ka dati ir objektīvi, caurspīdīgi un atklājami, kā arī uzņēmums regulāri izsaka saviem klientiem tikai saistošus cenu piedāvājumus, tādējādi fiksējot cenu un neparedzot iespējas dot atlaides vai jebkādus citus cenu samazinājumus, un šāda konsekventa rīcība ir pierādāma.

Pētot Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas nesen publicēto spriedumu lietā par pārmērīgi augstajām mārketinga izmaksām, kas bija radušās Čehijas nodokļu maksātājam saistībā ar reklāmas izvietošanu pilsētas stadionos un nozīmīgākajos sporta laukumos, secināms, ka šajā gadījumā tieši valsts nodokļu administrācija sava viedokļa argumentācijai izmantoja publiski pieejamo informāciju par cenām un no stadionu īpašniekiem saņemtās liecības un pierādījumus par atlaižu nepiemērošanu, kas nav komercnoslēpums, lai noteiktu precīzu tirgus cenu reklāmas pakalpojumiem, tādējādi apšaubot Čehijas komersanta nepamatoti lielos tēriņus reklāmai saistīto personu darījumu kēdē. Nodokļu administrācijas pieeja tika atzīta par situācijai atbilstošu.

Gūtās atziņas

No Čehijas nodokļu administrācijas proaktīvās rīcības, detalizēti izpētot publicēto cenu politiku un lietišķo pārrunu ceļā ievācot atklājamo informāciju no stadionu īpašniekiem, secināms, ka salīdzināmības nolūkos tomēr ir iespējams izmantot no publiskiem informācijas avotiem brīvi pieejamos cenu datus, ja var pierādīt, ka cenu piedāvājumi vienmēr sakrīt ar veikto darījumu cenām.

Vienlaikus kritiski jāizvērtē, vai pārrunu ceļā iegūtos papildu pierādījumus nevar uzskatīt par slepeniem salīdzināmiem datiem, kurus Čehijas nodokļu administrācijai izdevās iegūt, pateicoties stadionu īpašnieku labticīgi sniegtajai informācijai, piešķirot tai atklājamās informācijas statusu, kas nebūtu izdarāms, ja nodokļu administrācija nebūtu pieprasījusi papildu precīzējošu informāciju.